
OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

ZKUŠENOSTI Z PŘÍPRAVY A PROVÁDĚNÍ LETUČEK

Podplukovník Josef Bláha

Vysoké tempo soudobých operací, nutnost plánovat operace ve zkráceném čase, častá a náhlá změna bojové situace vyžaduje od velitelů všech stupňů i od jejich štábů, aby dovedli rychle a důkladně zhodnotit danou situaci a včas se směle, avšak promyšleně rozhodnout. Rozhodnutí je pak nutno včas dovést do vojsk, a to často jen v grafické formě na mapě, bez písemného znění: Prostě, současné podmínky vedení operace i boje kladou zvýšené nároky na velitele i na jejich štáby. A tak mnohdy až dosud obvyklé formy práce již nestačí a je nutno hledat nové metody práce. K tomu je však třeba velitele i štáby soustavně připravovat a školit.

Jedním ze způsobů, jak zdokonalit operačně taktické znalosti důstojníků a jak je připravovat k samostatnému a rychlému řešení složitých situací je provádění letuček. Neboť právě řešením letuček je možno vychovávat pružnost a obratnost myšlení, prohlubovat praktické návyky účastníků školení v řešení složitých situací přibližujících se bojovým podmínkám.

Týká se to zvláště těch operačně taktických otázek, které jsou jednotlivými staršími důstojníky, po případě složkami štábu slabě osvojeny (na př. zasazení druhého sledu, střetný boj, použití záloh všech druhů, velení v průběhu boje, organisace protivzdušné obrany a p.).

Velikou výhodou letuček je, že je lze připravit i provést v poměrně krátké době, kdekoliv a podle potřeby je zaměřit na školení velitelů, štábů, týlových orgánů nebo na řešení různých speciálních otázek. Podle zaměření rozeznáváme letučky velitelské, štábní, týlové a speciální. Letuček můžeme použít jak pro školení na stupni operačním, tak i na stupni taktickém. Při tom je možno provádět letučku jak s jednotlivcem, tak i s větším počtem generálů a důstojníků, a to buď tím, že účastníci školení řeší daný úkol písemně, graficky nebo že je jejich řešení přednášeno ústně. Letučku možno provádět na mapách, na plastických stolech nebo v terénu.

Nejllepších výsledků se dosahuje letučkami prováděnými v terénu. Ty je nutno praktikovat jak při velitelské přípravě, tak i při štábním výcviku.

Cílem letuček je zejména prověřit nebo zdokonalit znalosti účastníků a pak jim dát jasnou směrnicí, jak je nejlépe úkol řešit a jak musí odstranit zjištěné nedostatky. Při letučce se řeší jenom jeden učební úkol. Učební úkol nutno volit cílevědomě podle skutečné potřeby a zaměřit jej k řešení otázek, které potřebují upřesnění nebo prohloubení, nebo na otázky, o nichž se chce velitel přesvědčit, jak je podřízení pochopili.

Proto thematem letučky budou zpravidla ty otázky, které důstojníci slabě ovládají. Pro volbu nejvhodnějšího thematicu letučky je nutno znát podrobně znalosti každého důstojníka, aby jim thema letučky správně

odpovídalo a přispělo k odstranění nedostatků dosavadní přípravy a zvýšení operačně taktické úrovně účastníků školení.

Při přípravě a zpracování letučky je možno postupovat dále uvedeným způsobem. V tomto příspěvku se zaměřím převážně na přípravu a zpracování letučky velitelské, avšak i ostatní letučky se v podstatě připravují stejně. Především je nutno si ujasnit učební cíl a učební úkol letučky. Učební cíl je třeba zvolit podle skutečné potřeby. Jak již jsem uvedl dříve, bývá cílem zdokonalit nebo přezkoušet znalosti velitelů v řešení otázek za složitých podmínek bojové situace. Tak může být učebním cílem na příklad: přezkoušet znalosti velitelů v rozhodování pro zasazení druhých sledů, pro odražení protiztečí, protiúderů, pro přechod do pronásledování, pro likvidaci obklíčeného nepřítele a p. Podle učebního cíle je třeba se nejprve na zpracování letučky připravit studiem řádů, předpisů, vojenských časopisů, rozborů operačně taktických cvičení a co možná i prostudováním nějakého historického příkladu. Po prostudování pramenů se přikročí ke zpracování zámyslu letučky.

Zámysl se zpracovává graficky s legendou a textuálně. Textuální část zámyslu letučky musí stručně doplňovat grafické vyjádření zámyslu. Vypracovaný zámysl je podkladem pro zpracování námětu a zdůvodnění nejúčelnějšího řešení učebních otázek. Proto musí zámysl obsahovat: thema letučky, učební cíl, dobu provedení letučky, účastníky cvičení a výchozí situaci stran. V další části textuálního zámyslu je nutno stručně vyjádřit zámysl strany modré a červené, bojovou sestavu cvičícího svazku a tabulky potřebných hustot a poměrů sil.

Při zpracování jednoduchých letůček je možno upustit od textuálního zámyslu a vyjádřit všechny uvedené otázky na mapě. V tomto případě nutno více úsilí věnovat zpracování námětu letučky.

Vždy je nutno, aby řídící měl předem vypracované očekávané rozhodnutí účastníků zaměstnání se zdůvodněním a nutnými propočty.

Po zpracování zámyslu přistupujeme ke zpracování velmi stručného námětu letučky. Je to vlastně výchozí situace stran uvedená v zámyslu, doplněná některými nezbytnými údaji. Námět musí být stručný a dát účastníkovi školení jen ty údaje, které jsou nezbytné k pochopení situace a k řešení určeného učebního úkolu. Při tom však je nutno vytvořit složitou situaci, často i s částečně si zdánlivě odporujícími údaji, vyžadující důkladného zhodnocení a propočtů. Námět se zpravidla zpracuje textuálně s nejnужnějšími přílohami. Přílohy budou obyčejně mapa s výchozí situací, číslování jednotek, po případě některé další doplňující údaje podle druhu letučky. Máme-li pro zpracování letučky plánovanou krátkou dobu, je výhodné vždy účastníkům vydat zakreslenou mapu. Není však vyloučena možnost vydat účastníkům jen písemný námět a uložit jim, aby si situaci sami na začátku zaměstnání zakreslili, nebo jindy možno vydat účastníkům jen mapy a výchozí situaci diktovat a účastníci si ji sami zakreslí. Tento způsob volíme zejména tehdy, když zjistíme, že důstojníci neovládají štábní kulturu, t. j. obyčejně v počátečním období školení. Je výhodný zvláště u nižších jednotek s malým počtem účastníků školení. V tomto případě nemusíme předem mnohdy velmi pracně rozmnožovat a dotiskovat situaci na mapy a kromě toho současně školíme účastníky v grafickém zakreslování situací. Místo námětu lze při provádění skupinových nebo jiných cvičení využít některé dílčí situace a podle ní pak účastníci řeší úkol formou letučky. Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že námět je možno zpracovat mnoha způsoby, ale musí dát vždy účastníkům jasný podklad pro splnění po-

žadovaného úkolu. Námet zpravidla vydáváme účastníkům na začátku zaměstnání a jen výjimečně jej vydáme předem. V tomto případě pak vydáme doplňující situace, podle nichž je pak možno letučku řešit.

Ještě před zahájením zaměstnání se připraví rozbor letučky. Nutno zdůraznit, že právě rozbor je nezbytnou a velmi důležitou součástí tohoto zaměstnání. Pro rozbor třeba vzorně zpracovat učební úkol požadovaný od účastníků a řešení zpracovatele doložit propočty, poměry sil, časovou kalkulaci, zásadami z řádů a předpisů. Zvláště účelné je provést rozbor na podkladě historického příkladu. Přitom je třeba historický příklad ukázat na přehledném schematu a provést jeho zdůvodnění. Ovšem nelze se jen soustředit na obhajobu zpracovatelského řešení, nýbrž je nutno předem promyslet i možná jiná řešení školených účastníků, uvážit jejich klady i nedostatky, a tím si předem vytvořit předpoklady hodnotného a důkladného rozboru. Provádí-li se rozbor pro větší skupinu účastníků je pak výhodné učební úkol zpracovat ve zvětšeném schematu. Přípravou rozboru je vedoucí školení připraven k provedení letučky.

Letučku řeší účastníci zásadně samostatně a úkol je vždy nutno při začátku zaměstnání všem jasně vyhlásit. Zpravidla se účastníci nejprve seznamují s námětem, provádějí hodnocení situace a potřebné propočty a pak buď ústně nebo jindy písemně nebo graficky splní daný učební úkol. Při písemném nebo grafickém úkolu vedoucí školení jen sleduje práci účastníků, aniž má na ně vliv a zjišťuje si pro rozbor, jaká řešení účastníci přijali. Při provádění letučky ústní formou vyvolává vedoucí školení zpravidla nejprve slabší důstojníky, kteří přednesou svá řešení se zdůvodněním, a pak teprve vyzve ostatní, aby přednesli, mají-li odlišná řešení se zdůvodněním. Přitom nemá během školení vliv na názory účastníků a se svým řešením se zdůvodněním je seznámí až při rozboru.

Rozbor letučky zásadně provádíme ihned po jejím skončení tak, aby všichni účastníci měli jasnou představu, jaké řešení je nejvýhodnější, a důvody tohoto řešení. Často nebude možno pro nedostatek času při řešení písemných nebo grafických úkolů provést důkladné zhodnocení všech prací hned po skončení zaměstnání. V tomto případě je nutno, aby vedoucí všechny práce dodatečně prostudoval a zhodnotil je, výsledek pak oznámil všem školeným účastníkům buď písemně nebo ústně. Ústní vyhlášení výsledku je výhodnější, neboť je možno současně dát účastníkům vysvětlení na některé jejich dotazy a tím jim poskytnout pomoc pro další práci.

Při rozboru letuček je třeba skoncovat s prosazováním jenom tak zvaných autorských řešení. Naopak je nutno důkladně zhodnotit všechna řešení a přiznat možnost splnění úkolu i jiným způsobem, pokud je podložen správným zhodnocením situace a odpovídá zásadám našich řádů a předpisů. Na nedostatky nevhodného řešení je pak třeba poukázat s uvedením, jaké následky má takové řešení a jaký vliv bude mít na splnění daného úkolu. Při zdůvodňování řešení vedoucího školení je nejlépe provést zhodnocení situace, toto zhodnocení doložit propočty a pak vyhlásit nebo ukázat nejvýhodnější řešení.

Tohoto účinného a poměrně jednoduchého způsobu školení je v naší armádě dosud poměrně slabě využíváno, o čemž svědčí některé zkušenosti z dosavadního průběhu velitelské přípravy. Bylo zjištěno, že generálové a důstojníci nemají praktické návyky v řešení letuček. Proto si nedovedou organisovat práci při letučce a zpravidla jim vyhrazený čas na splnění daného úkolu nestačí. Tak již při studiu námětu se zbytečně zdržují pomalým a někdy příliš hlubokým studiem textu námětu, aniž

současně a hlavně studovali a zhodnocovali situaci na mapě. Velkou překážkou jejich práce bývá, že si nedovedou připravit mapy tak, aby jim dávaly dostatečný podklad pro zhodnocení situace i pro řešení. Mnozí generálové a důstojníci neprovádějí při letučkách podrobné propočty, a tak se mnohdy rozhodují spekulativně, podle „citu“. Tím ovšem dochází k nesprávným závěrům, neboť jak již bylo uvedeno, v letučce jsou často úmyslně uváděny některé zdánlivě i protichůdné údaje vyžadující hlubokého rozboru. Práci na letučkách také brzdí mnohdy nevyhovující pomůcky pro práci na mapách a značnou měrou i slabé praktické návyky vyjadřovat rozhodnutí graficky. Zvláště této otázce bude nutno věnovat zvýšenou pozornost a soustavným školením tento nedostatek odstranit.

Při řešení velitelských i ostatních letuček, kde k námětu je připojena mapa, je v celku nejvýhodnější tento způsob práce: Nejprve je nutno ujasnit si situaci podle mapy a barevně si podkreslit údaje o situaci mající vliv na splnění učebního úkolu. Při tom nutno studovat, jak situaci vlastních jednotek, tak i protistojícího nepřítele, po případě si poznamenat na okraji mapy otázky potřebující ujasnění. Tak na příklad při řešení manévru prostředků protivzdušné obrany je účelné podkreslit si jen prvky mající vliv na protivzdušnou obranu a barevně je odlišit. Ostatní situaci stačí jen zhodnotit. Písemného textu stačí využít jen k upřesnění některých nejasných otázek. Nehledat tedy jednotky a svazky podle koordinát uvedených v námětu, ale přímo z mapy a nesnažit se ihned podle údajů o zajatečích zakreslovat celé uskupení nepřítele a p. Po přípravě mapy a ujasnění si úkolu nutno provést zhodnocení situace, připravit si propočty — poměry sil, časové kalkulace a pak zhodnotit hlavní úkol svazku (jednotky) a teprve pak se rozhodnout. Zdůrazňuji, že mapa musí být jedním z hlavních podkladů pro správné zhodnocení situace, neboť jen podle mapy je možno rychle prostudovat i zhodnotit situaci a správně se rozhodnout.

Vzhledem k tomu, že letučkou lze podporovat růst operačně taktických znalostí a návyků našich generálů a důstojníků, bude nutno letučky provádět častěji a hlavně v terénu. Jak je známo, mnozí funkcionáři naší armády, zejména na některých speciálních pracovištích, jsou školeni jen na velitelském shromáždění. To jim nemůže dát úplné podklady pro jejich další růst i celoroční práci, a tak se stává, že po celý rok neprohlubují své vědomosti, což se pak projevuje při jejich zařazení do funkcí, v nichž musí plnit velitelské nebo štábní úkoly. Bude proto vhodné i během roku školit generály a důstojníky formou letuček, a tak zabezpečit jejich nepřetržitý růst, přezkušovat jejich znalosti nových řádů, schopnost prakticky zásady nových řádů aplikovat a velitelskou formou se vyjadřovat.

V letošním výcvikovém roce je do programu pro operačně taktické skupiny zařazena též letučka. Bude třeba, aby velitelé a náčelníci přezkoušeli vedoucí skupin, jak jsou připraveni na řízení tohoto zaměstnání. Lze očekávat, že této formy školení bude více v naší armádě využíváno, zejména při přípravě na velitelsko-štábní cvičení a na cvičení s vojsky. Nutno se zaměřit zejména na provádění grafických úkolů, neboť právě v tom máme značné nedostatky.

